

**§ 127 Remissvar över
Arbetsmarknadsdepartementets betänkande
Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU
2026:23)
(IAN-2026-00227)**

Beslut

Individ- och arbetsmarknadsnämnden beslutar

att godkänna förvaltningens förslag till remissvar och anta det som sitt eget, och

att överlämna remissvaret till Arbetsmarknadsdepartementet.

Ärendet

Sundsvalls kommun är en av remissinstanserna för betänkandet ”Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)”. Remissen har överlämnats till Individ- och arbetsmarknadsnämnden att besvara för kommunens räkning.

Regeringen beslutade i februari 2025 att tillsätta en utredning för att se över vissa tolkfrågor. Översynen innefattade bland annat införandet av en tolkavgift och frågan om förbud för myndigheter att använda barn som tolk. I mars 2026 överlämnades betänkandet till Arbetsmarknadsdepartementet.

Utredningens förslag i korthet innebär att man ska införa en skyldighet för svenska myndigheter att ta ut en tolkavgift från enskilda. Syftet är att tydliggöra samhällets förväntningar på personer som kommer till Sverige att lära sig svenska och samtidigt stärka incitamentet för enskilda att lära sig svenska. Samtidigt som man i utredningen trycker på vikten av att alla myndigheter ska omfattas redovisas även ett stort antal undantag där tolkavgift inte ska tas ut. Det rör sig främst om rättsliga hinder på olika grunder. Exempel på undantag från att ta ut avgift är inom hälso- och sjukvården, tandvården, socialtjänsten och domstolarnas rättskipande verksamhet.

Individ- och arbetsmarknadsförvaltningen motsätter sig inte förslaget om att ta ut tolkavgift utan tror att det kanske i vissa fall kan medföra ett visst incitament för personer att slutföra sin sfi och säkerställa att man lär sig svenska språket. Stora delar av den kommunala verksamheten kommer dessutom att vara undantagen kravet att ta ut tolkavgift. Men det finns en del frågor och tveksamheter hur hanteringen av tolkavgift kommer att fungera hos berörda

myndigheter och det finns en risk att det även påverkar delar av våra verk-samheter inom nämndens område.

Överläggning

Johan Vikström, förvaltningsdirektör, informerar om ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden finner att det finns ett förslag till beslut och det är förvaltningens förslag. Ordföranden finner att nämnden beslutar enligt förslaget.

Beslutsunderlag

Protokoll Individ- och arbetsmarknadsnämndens arbetsutskott 2026-08-11, § 71.

Tjänsteskrivelse med bilaga, 2026-07-13.

— — — —

	Tjänsteskrivelse	1(3)
	Datum	Dnr
Individ och arbetsmarknadsförvaltningen	2026-07-13	IAN-2026-00227-2
Annika Backström		
IAF Stab		

Remissvar över betänkandet Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår nämnden besluta

att godkänna förvaltningens förslag till remissvar och anta det som sitt eget och

att överlämna remissvaret till Arbetsmarknadsdepartementet.

Ärendet

Sundsvalls kommun är en av remissinstanserna för betänkandet ”*Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)*”. Remissen har överlämnats till Individ- och arbetsmarknadsnämnden att besvara för kommunens räkning. Remissvaret ska senast 2026-09-06 ha inkommit till Arbetsmarknadsdepartementet.

Bakgrund

Regeringen beslutade i februari 2025 att tillsätta en utredning för att se över vissa tolkfrågor. Översynen innefattade bland annat införandet av en tolkavgift och frågan om förbud för myndigheter att använda barn som tolk. I mars 2026 överlämnades betänkandet till Arbetsmarknadsdepartementet.

Utredningens förslag i korthet innebär att man ska införa en skyldighet för svenska myndigheter att ta ut en tolkavgift från enskilda. Syftet är att tydliggöra samhällets förväntningar på personer som kommer till Sverige att lära sig svenska och samtidigt stärka incitamentet för enskilda att lära sig svenska. Samtidigt som man i utredningen trycker på vikten av att alla myndigheter ska omfattas redovisas även ett stort antal undantag där tolkavgift inte ska tas ut. Det rör sig främst om rättsliga hinder på olika grunder. Exempel på undantag från att ta ut avgift är inom hälso- och sjukvården, tandvården, socialtjänsten och domstolarnas rättskipande verksamhet.

Utredningen föreslår även att det ska finnas möjlighet att på ett individuellt plan undanta personer från kravet att betala tolkavgift. Personer med vissa typer av funktionsnedsättning bör t.ex. kunna undantas från skyldigheten att betala tolkavgift. Dessutom avser förslaget om tolkavgift talade språk, vilket innebär att den inte kommer att tas ut vid teckenspråks-, dövnblind- eller skrivtolkning och inte heller vid översättning av dokument. Förslaget om tolkavgift omfattar tolkning vid ärendehandläggning, inte en myndighets faktiska handlande som t.ex. utförande av en tjänst eller insats.

Utredningen föreslår att tolkavgift ska tas ut när en person varit folkbokförd i minst sex år i Sverige. Tidsaspekten grundar sig delvis på rätten att läsa sfi, vilket uppgår till som längst sex år, i mening att även de som behöver längst tid på sig att lära sig svenska ska ha haft möjligheten att göra det innan avgift aktualiseras. Tolkavgiften föreslås sättas till 400 kr och lagen föreslås träda i kraft 1 januari 2028.

Utöver införande av en tolkavgift föreslår utredningen även att man inför en ny lag om förbud mot barntolkning. Med detta avses att det blir förbjudet att använda barn som tolkar åt t.ex. sina föräldrar. Utredningen bedömer att barntolkning innebär flera risker för att barnet drabbas av negativa konsekvenser och även att kvaliteten i myndigheters beslut och insatser riskerar påverkas om man förlitar sig på barns tolkning. Att använda barn som tolk i offentlig sektor bedöms strida mot principen om barns bästa och kommer att avse all form av tolkning. Undantag kommer att ges vid nödsituationer samt även avseende vissa enklare administrativa uppgifter.

Något generellt förbud mot att använda anhöriga som tolkar föreslås inte.

Ärendets tidigare handläggning

Ärendet har inte handlagts tidigare.

Förvaltningens överväganden

Individ- och arbetsmarknadsförvaltningen motsätter sig inte förslaget om att ta ut tolkavgift utan tror att det kanske i vissa fall kan medföra ett visst incitament för personer att slutföra sin sfi och säkerställa att man lär sig svenska språket. Stora delar av den kommunala verksamheten kommer dessutom att vara undantagen kravet att ta ut tolkavgift. Men det finns en del frågor och tveksamheter hur hanteringen av tolkavgift kommer att fungera hos berörda myndigheter och det finns en risk att det även påverkar delar av våra verksamheter inom nämndens område.

Styrdokument och juridik

Om man inför en extra avgift för enskilda att själva betala för tolk finns det en uppenbar risk att detta väljs bort pga kostnaden. Det kan då resultera i

att man inte till fullo förstår eller kan ta till vara sitt handlingsutrymme. Det kan också finnas en risk att anhörigtolkningen i stället utökas vilket skulle bidra till försämrade rättssäkerhet och ett ojämlikt maktperspektiv.

I utredningen hänvisas återkommande till att rätten till sfi uppgår till som längst sex år. Denna rättighet gäller dock endast om det uppstår särskilda omständigheter som bedöms kunna föranleda förlängd studietid och kräver en prövning innan tiden förlängs. En person med sämre förutsättningar för inläring kommer med största sannolikhet inte att medges någon förlängning för att denne behöver mer studietid.

Ekonomisk hållbarhet

Införande av tolkavgift kommer sannolikt att medföra en kraftigt ökad administrativ börda för flera myndigheter i landet. Vi ställer oss frågande om man bedömer detta som rimligt i förhållande till de effekter som man förväntas få ut av ett införande. Vi bedömer även att det är av största vikt att införandet inte resulterar i en ökad administrativ börda för personal inom hälso- och sjukvården kopplat till en presumtiv ökad förfrågan på intyg för att som enskild bli undantagen avgiftskravet.

Social hållbarhet

Förvaltningen har uppmärksammat att det i de förslag som utredningen presenterar finns vissa områden som riskerar att krocka med varandra. Som exempel kan kraven på den arbetsmarknadspolitiska verksamheten nämnas. För att ha rätt till ekonomiskt bistånd är det ofta ett krav att man är inskriven på Arbetsförmedlingen. Om socialtjänsten undantas från att ta ut tolkavgift samtidigt som avgift kommer att tas ut från Arbetsförmedlingen skulle man kunna argumentera att socialtjänsten i förlängningen blir avgiftsbelagd vid tolkbehov. Eller att socialtjänsten behöver räkna in kostnad för tolk vid beräkning av skälig levnadsnivå vid beräkning av ekonomiskt bistånd. Den här sortens scenarier skulle man behöva utreda närmare innan beslut fattas.

Förvaltningen ställer sig slutligen helt bakom utredningens resonemang och förslag avseende förbud mot barntolkning.

Beslutet skickas till

Regeringskansliet, Arbetsmarknadsdepartementet.

Förslag till uppföljning

Ingen uppföljning föreslås.

Johan Vikström
Förvaltningsdirektör

Håkan Norberg
Verksamhetschef

Remissvar över betänkandet Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Individ- och arbetsmarknadsnämnden har fått i uppdrag att avge remissvar för Sundsvalls kommun.

Sammanfattning

Sundsvalls kommun instämmer med utredningens bedömning i flertalet av de presenterade förslagen. Vi har genomgående valt att inte nämna alla dessa om vi inte haft synpunkter eller farhågor som vi bedömt väsentliga att lyfta fram i vårt svar.

Vi motsätter oss inte förslaget om att ta ut tolkavgift utan tror att det kanske i vissa fall kan medföra ett visst incitament för personer att slutföra sin sfi och säkerställa att man lär sig svenska språket. Samtidigt vill vi dock ändå lyfta några farhågor som vi har. Dels finns det en uppenbar risk att personer som behöver tolk ändå väljer bort det alternativet pga kostnaden. Det kan då resultera i att man inte till fullo förstår eller kan ta till vara sitt handlingsutrymme. Dels finns det en risk att anhörigtolkningen i stället utökas vilket kan bidra till försämrade rättssäkerhet och ett ojämlikt maktperspektiv.

Sundsvalls kommun vill även lyfta det faktum att ett införande av tolkavgift, som främst har till syfte att visa samhällets förväntningar på att den enskilde ska lära sig svenska, sannolikt kommer att medföra en kraftigt ökad administrativ börda för flera myndigheter i landet. Vi ställer oss frågande om man bedömer detta som rimligt i förhållande till de effekter som man förväntas få ut av ett införande.

Sundsvalls kommun ställer sig helt bakom utredningens resonemang och förslag avseende förbud mot barntolkning.

Ställningstagande och synpunkter gällande utredningens förslag

Samtliga myndigheter ska omfattas av skyldigheten att ta ut tolkavgift.

Sundsvalls kommun ställer sig tveksam till det dubbla budskapet i denna bestämmelse. Syftet är främst att tydligt förmedla en förväntan om att alla som kommer till Sverige ska lära sig svenska, men listan på undantag från att ta ut avgift är lång och det finns därför en risk att många kommer att lära sig att teori och praktik inte hänger ihop. När detta sker kommer sannolikt syftet med bestämmelsen att urlakas i längden. Vi menar att det vore bättre att tydligt besluta om vilka myndigheter som ska ta ut tolkavgift och vilka som inte ska det.

Hinder mot tolkavgift för asylsökande

Sundsvalls kommun instämmer med utredningens bedömning gällande tolkavgift för asylsökande inom ramen för det administrativa asylförfarandet. Däremot motsätter vi oss att det inte gäller vid överklagandeförfarandet då överklagande är en del av gällande rätt och ekonomiska förutsättningar ska inte påverka om den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt i asylprocessen eller inte. Att eventuellt inte ha råd med en avgift för tolk kan enligt vår mening vara en ekonomisk förutsättning som påverkar den enskildes möjlighet att ta tillvara sin rätt.

Vi motsätter oss även förslaget att ta ut en tolkavgift under screeningförfarandet. Detta eftersom det är en tvingande process och en person ska ha rätt att kunna förstå vad screening är och vad processen kring den innebär utan att behöva bedöma om man har tillräckliga ekonomiska medel att betala för tolk. Därmed vill vi hävda att åtminstone ett inledande moment i framtida screening bör innehålla kostnadsfri tolk i syfte att informera och beskriva situation och process för den person som aktualiserats.

Hinder mot tolkavgift för brottsoffer

Sundsvalls kommun instämmer med utredningens bedömning. Skulle tolkavgift införas för brottsoffer skulle det kunna antas att

benägenheten att anmäla brott kommer att minska för målgruppen. Att den enskilde ska kunna ta till vara sin rätt i detta hänseende ska inte vara avhängigt ekonomiska förutsättningar.

Undantag från skyldigheten att betala tolkavgift efter ansökan

Sundsvalls kommun ställer sig tveksam till utredningens förslag. Vi medger det orimliga i att hälso- och sjukvården ska utnyttjas för den här sortens intygsskrivning och vill påtala att införandet av en tolkavgift inte får resultera i en ökad administrativ börda för personalen. Samtidigt finns det som regel en del information i en persons journal som borde kunna lämnas ut vid förfrågan och som kan visa om en person har en viss funktionsnedsättning. Detta bör kunna vara tillräckligt för att bli beviljad undantag från att betala tolkavgift. Även när vårdens personal ska skriva ett intyg är det denna journalförda information som intyget baserar sig på och i stället för att sammanställa ett intyg, vilket tar en del tid i anspråk, kan ett utdrag ur journal vara tillräckligt i vår mening.

Tolkavgift ska tas ut vid tolkning i talade språk

Sundsvalls kommun instämmer med utredningens förslag att tolkavgift ej ska tas ut vid teckenspråks-, dövblind- eller skrivtolkning. För att inte skapa oro eller otydlighet uppfattar vi att det är av största vikt att man tydligt går ut med information om att med tolk ska avses en person som tolkar i talade språk.

Tolkavgift ska tas ut efter en period om sex år

Sundsvalls kommun avstyrker utredningens förslag. Om man går vidare med införande av tolkavgift menar vi att tidsramen för när avgift ska börja tas ut bör ligga i linje med tiden för ansökan om svenskt medborgarskap.

Sfi får, i särskilda fall, studeras i sex år från dess att personen söker och antas till kursen men det är viktigt att tydliggöra att det endast är särskilda **omständigheter** som kan föranleda förlängd studietid utöver tre år. En person som t.ex. är analfabet i sitt eget hemspråk kommer i många fall inte att klara av sina sfi-studier på tre år och

kommer heller inte att kunna medges förlängning då det inte uppstått någon omständighet som kan föranleda en sådan bedömning.

Utredningens hänvisning till vilken nivå på kunskaper i svenska som bör kunna räcka för förståelse av myndighetssvenskan är väl optimistisk enligt vår bedömning. Det ställer mycket större krav på myndighetsutövare i Sverige att vara tydliga, uttrycka sig på en enkel nivå och för myndigheterna att säkerställa att enkel information finns att tillgå i alla delar av området. Det är många gånger svårt även för personer med svenska som modersmål att förstå myndighetssvenska.

Sundsvalls kommun instämmer dock med utredningens förslag att tidsgränsen, oavsett hur lång det blir, ska utgå ifrån personers folkbokföring i Sverige.

Personer som vistas i Sverige utan tillstånd

Sundsvalls kommun instämmer med utredningens förslag om att dessa personer inte ska undantas från resterande personer som kan vara i behov av tolk vid myndighetskontakter och av praktiska skäl kan tid ej räknas utifrån folkbokföring. Vi ställer oss däremot frågande till hur avgiften praktiskt ska kunna tas ut då personerna ofta inte har personnummer eller samordningsnummer.

Ingen åtskillnad mellan ärenden som den enskilde och andra har initierat

Sundsvalls kommun instämmer inte med utredningens bedömning. Om en person som av någon anledning inte tillgodogjort sig tillräcklig kunskap i svenska för att kommunicera muntligen med en myndighet blir föremål i en utredning och där utredningen utmynnar till fördel för den enskilde blir kostnaden enligt nuvarande förslag en belastning för den enskildes ekonomi. Vi vill framföra ett förslag till alternativ till utredningens förslag vilket skulle kunna vara att om utredningen utmynnar i ett negativt beslut för den enskilde, att denne då får betala tolkavgiften, i annat fall att den avskrivs. Detta kan liknas vid utfallet hos domstol i enskilda mål då den enskilde brukligen döms att betala motpartens rättegångskostnader.

När ska tolkavgift inte tas ut?

Sundsvalls kommun instämmer till största del i utredningens förslag, men menar att trots att jiddisch och romani chib saknar nämnd rätt i förhållande till övriga minoritetsspråk har utredningen möjlighet att lämna förslag att även dessa två minoritetsspråk ska kunna undantas.

Förordningen om den arbetsmarknadspolitiska verksamheten

Sundsvalls kommun instämmer inte i utredningens förslag.

Personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och är i behov av stöd och vägledning av olika slag erhåller i många fall ekonomiskt bistånd. För att ha rätt till ekonomiskt bistånd är det ofta ett krav att man är inskriven på Arbetsförmedlingen. Att socialtjänsten ska undantas från att ta ut tolkavgift samtidigt som kostnad tas ut från Arbetsförmedlingen gör att socialtjänsten i förlängningen är avgiftsbelagd vid tolkbehov. Vi ställer oss därmed frågande om avgiften från Arbetsförmedlingen kommer att ingå i vad som anses som skälig levnadsnivå, alternativt livsföring i övrigt. Detta kan innebära en kostnadsökning för kommunerna, men om avgiften inte ska bekostas av ekonomiskt bistånd uppstår i praktiken situationen att kostnaden i stället blir tvingande för den enskilde i och med kravet om inskrivning på Arbetsförmedlingen. Sundsvalls kommun önskar att man tittar närmare på detta problem och överväger andra sätt att hantera kravet på tolkavgift i dessa situationer.

Myndigheter kan redan avstå från att använda en anhörig som tolk

Sundsvalls kommun instämmer inte med utredningens bedömning. Förbud mot att använda anhörig som tolk anser vi ska kunna tillämpas vid exempelvis ärenden gällande olika typer av våld och förtryck. Att en handläggare, läkare etc ska kunna neka en anhörig att tolka utifrån personens lämplighet anser vi kunna vara svårt då insikten i den anhöriges lämplighet kan uppstå först när det bokade besöket startat. Ekonomiska aspekter borde inte vara föremål för resonemanget kring sakfrågan men det är den likväl. Kommuner, hälso- och sjukvård och tandvård befinner sig i tider där besparingar ofta görs och effektivitet efterfrågas. Att då avsluta ett besök på

grund av att den anhörige bedöms sakna lämplighet att tolka för att i stället boka ett nytt besök ser vi som mindre troligt, om inte i särskilt viktiga ärenden. Sundsvalls kommuns tolkförmedling har erfarenhet av att vårdpersonal försökt hitta lösningar som ger ekonomisk ersättning vid anlitande av tolk och vi har här tydligt sett att den ekonomiska aspekten påläggs vikt vid frågan om anlitande av yrkesverksam tolk. Även kunskapen och förståelsen om tolkanvändande och tolkning som yrke saknas ibland hos handläggare, läkare etc och det kan av den anledningen finnas skäl till att regleringen borde skrivas om och förtydligas.

Konsekvensutredning

Den nya lagstiftningen ger upphov till en ökad administrativ börda för de myndigheter som ska ta ut tolkavgift, bland annat genom att det ska göras en bedömning och fattas ett beslut som kan överklagas. Det framstår som att det huvudsakliga syftet med lagstiftningen är att förtydliga samhällets förväntan på att man ska lära sig svenska snarare än att det ska vara ett effektivt verktyg i integrationsprocessen. Därigenom kan man ifrågasätta om den administrativa bördan är rimlig i förhållande till eventuellt utfall.

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Migrationsverket har omfattande och ofta svårfattliga regelverk och möter många gånger samma individer som socialtjänsten, i synnerhet i frågor om ekonomiskt bistånd och självförsörjning. Inte sällan rör det sig om personer som varit folkbokförda i över 6 år i Sverige som fortsatt har behov av tolk för att kunna navigera i dessa regler. Det föreligger en reell risk att eventuella tolkkostnader därigenom kommer att belasta kommunerna genom det ekonomiska biståndet, vilket förtar själva syftet med lagstiftningen. Det är också sannolikt att individerna kommer att behöva mer hjälp från handläggare inom ekonomiskt bistånd för att lyckas söka ersättningar och förklara regelverk och så vidare.

Det bedöms genom förslaget föreligga en ökad risk för anhörigtolkning vilket skulle kunna bidra till försämrad rättssäkerhet och ett ojämnt maktperspektiv.